

Eesti

Kalender

ehf

Läht-Namaf

1771

Alasta peäle parrast meie

Isanda Jesuse Kristuse
Sündimist.



Tallinnas

Trükkitud Lindforsse Kirjadega.

*usse Kristusse
annamo se 1771. aasta.*

ma-llma lomist 5771

raast Eutterusse õige usso üles.
wõimist

254

Parrast wanna katko 114

Parrast sedda kui wäggi Pranburgi
läks 92

Parrast sedda kui Toompä põllend 87

Parrast sedda sure nälja hakkatust 76

Parrast teist katko 61

*Parrast mele armolissena Kelsel ja
Sure Praua RUTURZNI
sündimist*

42

*Parrast sedda kui ta hakkand wõit-
sema*

9

Pühha Päwa märk

Joulo ja Wastlapäwa wahhel on 6
Näddalat ja 1 Päw.

Märk Päwa 31. Anne.

Moore fu.

Esimeenne merendel.

Täis fu.

Wlimne merendel.

Hea aadrit lasta.

Hea kuppõ lasta.

Hea arstimisse rohto wõtta.

Hea külwada ning istutada.

Hea lapsi wõbrutada.

Hea juustid leikata.

Sedda, mis pitkaliste peab fastwama.

Hea puid raiuda hõne tarwis.

Alhjo tarwis.

p. parrast.

p. l. parrast lounat.

e. l. enne lounat.

P. Pühha.

1 Kearl. p.	Jesus Maria	Armad
2 Jesusse ristimisest, P. p. Kearl. p.	Matt. 3.	Sõbbrad!
3 Set	Seiged	Meie olleme
4 Enof	ja	Männi
5 Merusalem	mitte	selle rāht rama
6 3 Kuning. p.	0, 3. e l.	to sees neist as
7 Julianus	wägga	jast juttusta
8 Erard	kulmad	nud, mis Jera
	Elmat.	eli rahwa kuz
Jesus 12 aastat wana, 1 P. p. 3. K. p.		ningattega w
9 Paaroli p.	Uddu	fündiaud, sedda
10 Ewraim	ne	mōda kui need
11 Rein	ja	1. Kuning. K.
12 Hilarius	2, 31. e. l.	on allespandud.
13 Belis	Lum	Need on talle
15 Eiril	me	sedda wisi sibi
Pulmad Kana Linna, 2 P. p. 3. K. p.		made ette pand
16 2 P. p. 3. K. p.		dud, et teie neist
17 Tõnnise p.	saddo.	woikite Jumi
		mala diged koh
		tomoiatimisest
		tunda, temma
		hirmo neist kes

18 Urel	Pehmede	turjad on, agg
19 Gara	9, 10. p.	temma haldust
20 Wab. Seb.	31.	neist kes tedda
21 Neto	made	partwad. Mele
22 Winsent	ja	ei tahha, ka sed
Wina Mäest, Matt. 20.		da jutto kōl fog
23 3 P. p. 3. K. p.		gone weel jārre
24 Timoteus	Lumme	le jätta. Agga
25 Paaroli ümb.	saddo	se pārrast et
26 Polikarpus	3, 49. e.	Jummal, sel a
27 Krisostomus	jārrele	jat et meie Sure
28 Karel	on	Kearl. Praua
29 Samuel	kulm	ja Enst. rahwa
Kulwi Mähhest, 3 P. e. K. p.		wallitseja wah
30 3 P. e. K. p.		hel södda on
31 An	lota.	toussud, siri ja
		wāggewaib as
		in on teinud, ja
		meie sōa wāgge

12 nel selle ku päwal touseb päide kello 8. ning
 ühhe pole tundi, lähhab alla kello 3 ning ühhe pole
 tundi. Päaw on pilt 7. tundi, ja õ 17 tundi.

SEBRUARIUS, Kuuula - Ku.

1	Pirrit	Heitlik	mis Turli rah
2	Kuuula p.		wa wasto söd.
3	Hanna	7, 9. p. l.	dib, wägge was.
4	Beronika		te toetanud ja
5	Agata	Eulm,	aitaud, siis tah
Kristusse Kunnatam. Eul. 18, 21.			hame meie teise
6	Paast P.	Kange	sedda sin essi-
7	Rikart	Lummic	mesest o t f a s t
8	Wastla p.	tuisf	jarestiklo jut
9	Euhka p.	ja	tustada, et teie
10	Edo		sest woiksite tun-
11	Kolastika	3, 57 p. l.	da, et Jummal
12	Elialia	Kanged	illa weel sesam-
Kristusse Kiusatamiss Matt. 4.			ma w ä g g e w
13	1 P. Paastus	Eulmat	Jummal an,
14	Valentin		mis ta igga-
15	Wauстина	Ilmat.	weste on olud
16	Juliana		ja nissamino suri
17	Aleksander	nlistet	asio woib teh-
18	Konfordia	7, 4. e. l.	ha kui ta enne-
			muisse on tei-
			nud, ja mis
			Pibli ramatus
			on üll spandud.

Sei Kuul on 28 Päwa.

19	Sim Ap.	ja	Se on sedda en-
Kannata Maesest, Matt. 15, 12.			nem meie koh-
20	2 P. Paastus	felget	hus, sest et se sel-
21	Jesajas	Ilmat	le sure Wenne-
22	Peetri p.		rigi ja nenda ka
23	Serenus	woikset	meie Ma ja lei-
24	Maddisep.	niit	kide sureks kas-
25	Viktorius	8, 34. e. l.	sut's tulleb, ten-
26	Nestor	wah-	nele se on on
Sest les lurratise waawat, Eul. 11.			meie sure ja ar-
27	3 P. Paastus	hetama.	molisse Keisri-
28	Justus		Prana wallit.
			fasse al ellada.
			Ja pealegi sa-
			wad need wag.

16 nel selle ku päwal touseb päike kello 7. lähhab
alla kello 5. päaw on 10 ö agga 14. tundi piti.

1 Albinus	selge	gad, les Jum.
2 Medea		mala sanna, tãh.
3 Cers	Laew.	hele pannemad,
4 Adrian		ja les Kristusse
5 Janus	● 1, o. p. 1.	tullemisse too-
5000 Mehhe sãõtmisest, Joan. 6.		tust armasta-
6 P. Paastus	Uddune	mad, neist as-
7 Perpetua		just, mis jo sũ-
8 Ciprian	ja	dinud, ja Jum.
9 Võõri p.		mala armo lãb.
10 Mifeus	tuulne	bi weel lota on,
11 Konstantin		unt mårko, et se
12 Krekor	Ilm.	leif mis pũhhas
Jesus kinnid. wissat. Joan. 8.		kirjas on kulu-
13 P. Paastus	● 1, 44. e. 1.	tud ja enne rã-
14 Safarias		fitud tãieste
15 Longinus	kũma	peab sũndima ja
16 Kert	Pãwade	tõels sama, nen-
17 Truto	ja	da kui mete Js.
18 Willemina	Dede	санд Jesus om-
		ma Jũngritte
		wasto ütles,
		Matt 24, 34. se-
		sinaatse põlwe

19 Rabriel	● 3, 10. p. 1.	rahwas ei lõp-
Kristusse sissẽõitmisest, Matt. 21		pe mitte ärra,
20 P. Paastus	jårrele	kunni se leif
21 Pent	on	saab sũndinud.
22 Kawael	ut du-	Sedda rãlis
23 Tiits	sed	Jesus siis kut
24 Suur 4 p.	ja	temma Jũn-
25 Suur Rede	Paast M. p.	grid temmalt
26 Emanuel		kũssisid, mis
Kristusse õllestõusmisest, Mark. 16.		temma tulle-
27 Esimenne P.	Co, 44. p. 1	misest ja ma- il-
28 Tetne P.	Pehmed	ma aia lõppe-
29 Kolmas P.	Ilmat	tusse tãht piddi
30 Adonias	lota.	õllema, ja kui
31 Detlaus		ta neile selle
		peale olli was-
		tust awnud.

ronel selle ku pãwal tõuseb pãlle kello 6. lãhhab
alla kello 6. pãdm on 12. ja õ 12. tundi pĩt.

1 Karjal. p.	Willud,	Sedda ennam
2 Teodora		meie kuleme ja
Rinnipandud ulfist, Joan. 20, 19.		teame, et need
3 1. p. illet. p.		asjad hakkawad
4 Ambros	10, 35. p. l.	sündima, mis
5 Maksim		enne Ma:ilma
6 Rõlestin	nüsket,	otsa pühha kir-
7 Aron	uddu-	ja õppetuse
8 Elborius	sed	mõda weel pea-
9 Bogislaus	ja	wad sündima,
Heast Karjatsesi, Joan. 10.		sedda ennam
10 2. p. ill. p.		hakkab ta se
11 Leo	8, 29. e. l.	pääw nago loit-
12 Julius		ma, et üts karri
13 Gervasius	tuulsed	ja üts karjane
14 Kiani p.	Ilmat	peab ollema, se
15 Karin	wolfsid	pääw mil Jum-
16 Rudolw	tulla	mal tahhab ued
Arrestesse ata parrast, Joan. 16.		maad ja ued
17 3. p. ill. p.		taewad tehha,
		kus õlaus sees
		ellab, kus se Tal
		issi meid tahhab
		juhhatada ello

18 Valerian	3, 38. e. l.	wee: hallitatte
19 Timon	hende	äre, kus ei olle
20 Adolarius	järrele	päilest egga
21 Anno + p.	on	ruud ennam
22 Karisius	Päwa	tarwis et nem-
23 Jüri p.	paistsed	mad seal sees
Kristusse ärramühemissi, Joan. 16.		peaksid paistma
24 4. p. ill. p.		mis Jummal
25 Markus	5. p. l.	au walgustab
26 Etsekias	Ilmat	ja se Tal tem-
27 Ludolw	ja	ma künal on.
28 Tule + p.	kümat	Ilmut. 21, 123.
29 Vitalis	Ded	Need kurdad ja
30 Reinmund	lota.	uskmatta inni-
		mesed, kes pill-
		jad on, ütewad
		kül ehl mõtle-
		wad ommetigi

12 nel selle ku päwal tondes päält pole tundi pär-
rast kello 4. ning lähhab alla pool tundi pärrastel-
lo 7. päaw on pilt 15. ja 8 9. tundi.

Digest Pallumiss.	Joan. 16, 23.	nenda ommas
1 5 P. p. üll. P.	Wih.	südamas; kus
2 Sigismund		on temma tul-
3 † Leidminne	● 4, 49. p.l.	lemisse tootus?
4 Rottard		sest, sest aiasit kui
5 Suur + p.	mased	innimesed on
6 Domisilla		olnud ja wan-
7 Stanislaus	Ilmat	nemad magga-
Römustalast, Joan. 15, 16.		ma laanud, on
8 6 P. p. üll. P.	wah-	teised jälle sün-
9 Job		dinud, ja nenda
10 Barnabas	● 1, 33. p.l.	jääb ka se teik
11 Wiktorja		kui se loma alg-
12 Greto	hetawad	misesest on ol-
13 Liberatus		nud 2 Petr. 1, 4.
14 Sabina	selged	Ulganeed wag-
Pühhasi walmust, Joan. 14, 23.		gad trööstimad
15 4 Pühhi	ja	ennast selle lo-
16 Teine P.		tusega, et se
17 Rolmas P.	● 3, 4 p.l.	Kristusse tulle-
		misses päänwes,
		siste tulles jalig-
		gi on. Sedda
		päwa egga tun-

18 Madle	sojade	di ei tea küs üks.
19 Potensia	Päwa.	li inimenne,
20 Pill	Dega.	egga inglid rae-
21 Esiderius		was, kui agga
Jesus ja Nikodemus, Joan. 3.		Jummal üksi;
22 3 aino Jum. P.		ja se oileks üks.
23 Eduard	felge	pettis kes sedda
24 Wendis	ja	liudlaste - h-
25 Urwan	C 3, 34 p.l.	haks üttelda sel-
26 Ester	Päwa.	gaastal ja sel pä-
27 Beet	paistmin-	wal peab ma-
28 Willem	ne.	ilma ots talle-
Mikast Wehhest, Lut. 16.		ma, sest Jõsand
29 1 P. p. 3. a. J. P.		on üttel nud:
30 Petronella	Mürris.	teile ei sünni ae-
31 Wikand	taminne.	go egga tundi-
		sib teada, mis
		Jõsa omma en-
		nese melewalda
		pannud. Apostl. teg. 1, 7. Agga
		8mal selle ku päwal touseb pälle pole tundi
		pärast kello 3. ning lähhab alla pole tundi pärast
		kello 8. pädm on pilt 17. d agga 7 tundi.

1 Rotskal	
2 Hiskia	● 2, 24. e.l.
3 Rasmus	
4 Elso	felge

Surest Dhtosomaajast, Euf. 14, 16.

5 2 P. p. 3. a. 3. P.	
6 Artemius	Jaew
7 Eufresia	ja
8 Medardus	● 6, 9. p. l.
9 Vertram	kaunis
10 Blawius	soje.

11 **Willelm.**

Raddumt lambast, Euf. 15, 1.

12 2 P. p. 3. a. 3. P.	
13 Tobias	mürrista-
14 Mall	minne
15 Willelm.	Wihma.
16 Justina	● 3, 39. p. l.
17 Kreet	ga.
18 Mitander	

ommeti peame
meie aegade
tähte tähhele
pannema Matt.
6, 3. ja römüs.
tama kui näme
et nende wigi
pude ossad jo
hakkawad pun-
gas ollema, sest
siis, ja kui need
puud jo lehte at-
awad, tunneme
meie jo et sui-
liggi on Matt.
24, 32. Ka need
on aegade täh-
hed kui Turki
rahwa wäggi,
mis tännini le-
ge risti-rahwa-
le küt hirmu-
ja rahjuts on
olnud, wäyrt.

Olge Armollised, Euf. 6, 36.

19 4 P. p. 3. a. 3. P.	
20 Abgarus	fel.
21 Rael	ged
22 Abkasiu	fuwad
23 Basilius	ja
24 Jani p.	6, 34. e.l.
25 Kristiana	kauned

Rohkest Kallajagist, Euf. 5, 1.

26 5 P. p. 3. a. 3. P.	
27 Ladislaus	sojad
28 Josua	Ilmat
29 Deet. Daw. p.	tule-
30 Judit	ga.

mats saab teh-
tud ja koggons
ärri autud. Ja
sedda annab
Jummal meile
sel aial kuulda.
Kelle südda ei
peaks rõõmsats
minnema, ja
Jummalat kii-
ma kui ta tuleb
et Jummal wõt-
tab omma õnge
ta ninuasse pan-
na ja omma su-
lgi ta mottade
wahhele, ja sed.

1 onel selle Ru Pämal touseb päile 3. werendel
pärrast kello 2. ning lõhhab alla äls werendel pä-
rast kello 9. Pääw on piti 18 ning äls pool Sundi
D on 5. ning äls pool wadi.

1 Teobald	10, 9. e. l.
2 Heina Mar. p.	Pulwe
Wariferide õigusfest,	Matt. 5.
3 6 P. p. 3. a. J. P.	
4 Ulrik	Taew,
5 Anselm	sojad
6 Hektor	ja
7 Erino	
8 Temetrius	10, 39. e. l.
9 Kilian	Päwa
Kristusse auustamisest,	Matt. 17.
10 7 P. p. 3. a. J. P.	
11 Eleonora	paist.
12 Hinrik	sed
13 Marrette p.	Ilmat
14 Bonawent	on
15 Apostle Jag.	5, 35 p. l.
16 August	lota
Walle Prohmetidest,	Matt. 7, 15.
7 3 P. p. 3. a. J. P.	

da taggosi wia
sedda teed mis
ta õlli tuland.
Mitto tuhhat
risti: innimesi
kes tännini selle
hirmu. Waen-
lase raske ille
all ärdaste on
ägganud, sawad
niiud temmast
peästetud, ja
nende ille latli
murtud, mis
nemmad on pid-
dant ni mitto
sadda aastat jo
landina. Agga
enne kui ma sed-
da sõa asja hal-
lan teile räkima
pean ma teile
essite middagit

18 Rosina	Palla-	sest Turki rah-
19 Ruwina	wad	wast, nende es-
20 Elias		fimesest hatta-
21 Daniel	Ilmat	tusfest, hirmast
22 Apollina	towad	ärrahawita-
23 Karolina	8, 42 p. l.	missfest misga
Illekohtfest Mata piddaj:	Eul. 16.	nemmad neid
24 9 P. p. 3. a. J. P.		risti: innimesi
25 Jakobi p.	mürris-	sed iggal ajal on
26 Anno	taminne	ärrahawitand
27 Marta	ja	ja nende sure ri-
28 Beatriks	kange	gi woinusfest
29 Blow p.	wihm.	juttustama.
30 Kerman	5, 19. p. l.	Nenda kui
Jerusalemia ärarilmis.	Eul. 19.	Jummal enne
31 10 P. p. 3. a. J. P.		miste omma
		seädusse rahwa-
		le, nelle Jeraeli
		lastele, kui nem-

14 nel selle ku päwal touseb päike 3 werendel
pärrast kello 4 ning lähhab alla werendel pärrast
kello 7. päätw on pikk 14 ning üls pool, õ agga 9:
ning üls pool tundt.

1 Petri Bang.		mad Jummal
2 Annibal	Palla-	leädussed mah:
3 Eleasar	wad	hajatsid ja ted:
4 Judas	Jumat.	da vüma pat:
5 Tominikus		tudega ille mä:
6 Eugenius	D 9. 32 e. l.	ra wiuhastafid
Barthierij ja Tölnerij, Eul. 18.		leik fuggufid
7 11 P. p. 3. a. J. P.		maenlasid kaela
8 Siriakus	wihma-	peale satis, Wi:
9 Romanus	sed	listi Midiana:
10 Laurile p.		Moabi: Alma:
11 Herm	ja	lali: Kaldea:
12 Klara		rahwast ja
13 Eisebius	tuul.	muudki, mis
Kurbist ja Keletumast, Mart. 7.		neid pidid wae:
14 12 P. p. 3. a. J. P. 09, 2 e. l.		wama ja nende
15 Rutli Mar.	sed	maad ärrahaw:
16 Isak		witama; nenda
17 Onesimus	Jumat.	on Jummal sed:
18 Leno		da Mahomedi
		cht Turki rah:
		wast ärratanud
		et need risti in:
		nimesed omma

19 Sebald	Uddused	suurte pattude
20 Rut	ja	pärrast neist
Preestrid ja Lemitist, Eul. 10.		saaksid waewa:
21 13 P. p. 3. a. J. P. 08, 51 e. l.		tud ja raskest
22 Sakeus	pärrast	nühheldud, sen:
23 Parsabas	neid	mits, kui nem:
24 Bertli p.	selged	mad õppilid
25 Ludwik	ja	Jehowatomma
26 Ireneus	Päwa-	Jummalat lei:
27 Augustin	paistfed	gest südamest
Kümnest Piddali többis, Eul. 17.		noudma ja ted:
28 14 P. p. 3. a. J. P.		da tenima.
29 Joan. Eul.	00, 52. e. l.	Memad on
30 Rebekka		need piitsad ol:
31 Benjamin	Jumat.	nud misga
		Jummal om:
		ma rahwast, lei:
		geennamiste

14 nel felle lü päwal touseb päile 3. werendel
pärrast kello 4. ning lähhab alla werendel pärrast
kello 7. päaw on pilt 14. ning üls pool, 0 agga
9. ning üls pool tundi.

1 Elidius	felge	seal Juda jahom:
2 Elisa	Laew.	miko: maal tus
3 Melnard		need esimesed
Mammonast, Matt. 6, 24.		rtati foggodus.
4 15 P. p. 3. a. 3. P.	10. 7 e. l.	sed en plaud ja
5 Magnus	Willi	selle sure Krela:
6 Regina	ja	Keisri rigi sees,
7 Kai	Uddu-	kul wägga fib:
8 Mar. Sünd.	sed	bedaste pu pels:
9 Abigael		nud. Turli rah:
10 Pöbri p.	3l-	wale on kül üls
Maini-Linna furnust, Eul. 7.		alm hokatus,
11 16 P. p. 3. a. 3. P.		agga ühbest pis:
12 Sirus	mat,	solessest wös:
13 Amatus	● 2, 0. e. l.	ust, mis pond:
14 Uend.		lett maast illes
15 Mikodemus	selle	aias, on üls hir:
16 Eimemia	jär-	mus suur pu
17 Titus	rele	laewand mis
		om mad oksad
		ni mitine Keis:
		ri, Kuninga ja
		Wirsti rigide

Wee. Lobbifest, Eul. 14.		ulle on wälja
18 17 P. p. 3. a. 3. P.		lantanud. Se
19 Waustus	on	sündis tuus sad:
20 Töns	6, 59. e. l.	ba lats kum:
21 Maddise p.	wihm,	men d ja lats
22 Morits		aastat pärrast
23 Osea	uddo	Kristusse sün:
24 Kleomas	ja	dimist, kui selle
Suremast Adsfust, Matt. 22.		Turli rahwa
25 18 P. p. 3. a. 3. P.		ebbausso illem:
26 Tetel	kul.	saaja, Mahu:
27 Adolro	9, 49. e. l.	med nimati, en:
28 Bentfel	memat	nast omma roh:
29 Mihli p.	Almat	wa seas Arabia
30 Hieronimus	lota.	maat prohwe:
		tiks töstis, ja
		omma walle õp:

12 nel selle ku päwal touseb päike kello 6. ning
lähhab alla kello 6. päaw on pite 12. ning õ la
12. tuudi.

DECEMBER. Wina - ehf Roja - Ku.

1 Bolmer	Külm	petust hallas lu-
Alwatud lantimesfest, Matt. 9, 1.		lutama, mis
2 19 P. p. 3. a. 3. D.		monni risti ja
3 Wolrad	felge	Juda rahwa
4 Prants	2, 14. p. 1.	appetustega sai
5 Wides		seggatud; ja üh-
6 Amalia	ja	he sandi inni-
7 Rustaw		messe läbbi, les
8 Tionisius	Eutw.	risti - uslo olli
Pulma Ridesf, Matt. 22, 1.		ärarheitnud ja
9 20 P. p. 3. a. 3. D.		ühhe Juda meh-
10 Purkart	Uddu-	he läbbi sai sed-
11 Angelus	ne	da teil ühhe ra-
12 Mai	5, 55. p. 1.	mato sisse ühte-
13 Tereja	ja	pandud, mis hü-
14 Kalikstus		tasse Alpora-
15 Heddo	nüske	niks. Esimes-
Kunninga Mehhe Wojast, Ivan. 4.		sest etfast ei ol-
16 31 P. p. 3. a. 3. D.		nud sedda kül-
17 Olop		arwata, et se eb-
		ba uft ni sügga-
		wad juwed ja ni
		lähke pöödi aia-
		ma, ja et se rah-

Sel Kuul on 31 Päwa.

18 Eufas	kuul-	was ni suurt
19 Butsius	sed	woimust piddi
20 Wendelin	C 3, 20. e.	sama. Eest sed-
21 Ursel		da walle proh-
22 Seroerin	Ud-	wetit aeti seält
Rawwalest Sullafest, Matt. 18.		Mella linnast
23 22 P. p. 3. a. 3. D.		ärar, kus ta olli
24 Florentin	Dused	sündinud, ja ta
25 Kristian	Ilmat	pöggene ühhe
26 Amandus	8, 46. p. 1.	teise liina Me-
27 Wilip	rahhe	dinanimi. Alga
28 Engelbregt	ja	nattukesse dia
29 Absalom	Lumme	pärrast töetis
Rohko Rahhast, Matt. 22, 15.		ta ernast wiirs-
30 23 P. p. 3. a. 3. D.		tiks teige selle
31 Wolrogang	saddo.	Arabia ma üle,
		kus teil se rah-
		was sees elas,
		mis Piibli ra-

16 nel selle ku päwal touseb päike pole tundi
 pärrast tello 7. ning lähhab alla pole tundi pärrast
 tello 5. päaw on pitl 9. ö 15. tundi.

1	Vähade p.	külmad	matnõ nimme
2	Dingede p.	ja	tasse Ismaelt,
3	Kotlib	9, 42. e.l.	Midiani Moa-
4	Ott		bi, Edomi ja A-
5	Räsper	fange	maleki rahwas,
Jairusse Lüttrest. Matt. 9.			mis eafimeft ot-
6	24 P. p. 3. a. 3. P.		sast ollid Juda
7	Klaudius	tuul-	rahwa waenta-
8	Brits	sed	sed olnud. Keist
9	Teodora		loggus ta enne-
10	Mart. Ent.	Ilmat.	fele übbe sõa-
11	Mart. Pif.	9, 9. e.l.	mõe hulga ja
12	Arkadius		hallas leit rah-
Hirmsast ärrelaut: tööst, Matt. 24.			wast seäl ümber-
13	25 P. p. 3. a. 3. P.		laudo ärrawoit-
14	Leopold	lumme	maja enneseme-
15	Atanafius		lewalla ja usfo
16	Alwäus	saddo	alla heitma.
17	Jonas	10, 58. e.l.	
18	Esra		Sest leit rah-
			was hoidis tem-
			ma pole nago
			sure prohwet

19	Visbet	ning	pole, ja temma
Wimsest Rohust, Matt. 25.			olli kawwal läl
20	26 P. p. 3. a. 3. P.		neid mitme tüh-
21	Mar. Ohwr.	kuur	ja nää ja kunsti-
22	Gesilia	Tuist.	de läbbi peita.
23	Klement		Temma tootas
24	Josias	nüüd	leitidele kes
25	Kadre. p.	9, 52. e.l.	temma usfo po-
26	Konrad	on	e heisid hea
Kristusse sisse sõitmisest, Matt. 21.			põlwe lühha po-
27	Kr. Tull. P.		lest siin ja seäl
28	Rünter	wäifne	ilmas. Lühha
29	Ewert	ja	neile leitfuggu-
30	Andrese p.	külm.	sed libhalikud
			hiimud ja me-
			litas neid, et se
			leit mis nem-

9mal selle ku päwal touseb päife pole tundi
 päwast lello 8. ning lähhab alla pole tundi pä-
 rast lello 3. pädw on pit 7. õ egga 17. tundi.

DECEMBER. Joulou - Ku.

Sel Kuul on 31 Päwa.

1 Arend	seige	mad ial temma
2 Kandidus		lippo all piddid
3 Barbo	D 6, 58. e. l.	ette wötina, illa
Täbhet enne wönnist päwa, Eul. 21.		
4 3 Kr. Eul. P.		hasti piddi kor-
5 Sabina	ja	da minnema.
6 Mikolas		Agga et se pob-
7 Natalia	kange	lets läl loggo-
8 Mar. Sam.		ne nenda wöt-
9 Juhkum	tulm	nud jündida, kut-
10 Eühhem p.		se aeg ep ollets
Joannes Wange-Lornts, Matt. 11.		
11 3 Kr. Eul. P.	2, 14. e. l.	tulnud et Jum-
12 Ottilia		mal omm roh-
13 Luusia	lum-	wa pattud ja
14 Mikasius	me	ülle meekt sed
15 Joanna	saddo.	kombed tahtis
16 Lidia		nende lätte
17 Albina	7, 14. p. l.	malsta. Se.
		pärrast et nem-
		mad ei turnud
		fedda armu
		katsmisse aega,
		piddio nemmad

Joannesse Lunnistussest, Joan. 1.		Jummala wi-
18 4 Kr. Eul. P.	nüsket,	ha tundma, ja
19 Lort		et nemmad ei
20 Abraam	uddu-	wötud töt ar-
21 Loma p.	sed	mastada et
22 Beata	ja	nemmad ollet-
23 Ado	tulmad	sib onfats sa-
24 Ewa	Ilmat	nud, tahtis
Jesuse sündimis. Luc. 2, 1.		
25 Joulo	1, 31. e. l.	Jummäl neile
26 Leine P.	tewad	lätkitada wäg-
27 Kolmas P.	felle	gewat elstusset
28 Süta E. P.	aasta	nemmad waltet
29 Noa	peäle	wötsid uskuda ;
30 Lawet	ots.	sestse Mahumed
31 Silvester		tulli siis sadana
		wäggewa teg-
		gemisse järrele

ionel selle ku päwal tousch päite werendeel
pärast kello 9. ja löhhäb alla 3. werendel pärast
kello 2. pääm on pilt 5. ja üls pool tundi, ü agga
18. ja üls pool tundi.

Päike: ja Ku: Warjutamissest.

Sel aastal saab Päike kolm ja ku kaks kord warjutud, agga neist ei polle enam, kui need kaks ku warjutamissed meie maal näha. Se esimese hakkab 18. Päeval jüri kuus homiko kolm werendel kello kolme peäl, ja se ots on kolm werendel kello wile peäl, ja saab liggi pool warjutud.

Se teine sünnib 12. päeval wina kuus, hakkatus on p.l. üks werendel kello kuu peäl ja ots on kello pool kahheksa.

~~~~~  
Keige walle-wäega ja immetähkede ja tegudega ja keige üllekohto petmisega nende seas kes hukka sawad. 2. Tess 2, 9-12. Sel aial oli ka üks õige waene luggu risti-kogoduste sees; selged lahkumissed ja segasused õppetussed, nemmad purrelesid teine teisega isäkeskis Kristi-kogodus oli nüüd jo kolm sadda aastat wäljast poolt rahho sanud,

sanud, et neid ei kiusatud takka egga tappe- tud ennam Kristusse nimme ja temma tunistusse sannade pärrast nenda kui enne- mulste. Issi need Roma-rahwa Keisrid, kes ligi pole ilma-ma ülle wallitsesid, homi- miko poolt õhto polest sadik, ollid risti-us- so pole heitnud jo kolme saa aasta eest. Ag- ga nemmad ei prufind sedda rahho põlwe mitte nenda kui need esimesesed risti inni- messed, kellest oõldakse: siis vlli koggodus- tel rahho keige Juda- ja Kalilea- Sama- ria- ma sees, et nemmad saggisid ja kälhid Issanda kartusses, ja said täis pühha Waimo trööstimist. Apostl. teg. 9, 31; waid nende uhkus, lihhalikud himmud, lahkumissed, riidlemissed ja kelleggused ebba-usso wiisid ja kumbed wõtsid ennam ja ennam woi must ni hāstri õppetajatte kui kuul arte jures. Sepärrast pidid Jummal omma möögaga sekka löma. Sel aial oli Roma-rahwa Keisride üllem wallitsusse lin



lin Konstantinopel, mis se Keiser Konstantin, kes keikide seast keige-essite risti-usko olli mõtnud, kalliste lastis üles-ehhitada ja omma nimme järrele nimmetada. Se lin olli kohhe merrede wahhel, ja nago keff ilma-ma sees, kust neile hea olli igga poele tulla ja keige ma üle wallitseda. Se olli ka üks wägga hea Ma, üks wilja ja magusa wina Ma, üks õllimorja-pude ja mee Ma. Ugga Jummal hakkas sedda rahwa pattude pärrast wihkama ja andis sedda Turki-rahwa kätte.

Kui siis se walle Prohwet Mahumed jo olli hakkand omma riki Arabia maal üles ehitada, sündis se nende sureks õnneks, et se Keiser Heraklius, kes sel aial risti-rahwa üle wallitses ühhe wäe-rahwale neile Sarakenidele kes tedda kül truiste ollid teeninud sõa sees Persia rahwa wasto, ei lastnud nende tenind wälka maksta, ja et temma üllempéalik neid ikka koeruks sõimas. Selle

Selle üle said nemmad wägga wihhaseks ja ei tahtnud tedda enam tenida, waid heitsid ennast Mahumedi ehk Turki-rahwaga ühte seltsi. Ugga se olli üks suur ja wäggew sõa rahwas Ismaeli suggu mõsust, kes sedda sõa ammetit ikka ollid pruiginud. Need hakkasid nüüd ühtlase risti-rahwa maad nago mee upputussega upputama, risuma ja ärraraiskama. Nemmad tapsid mitto tuhhat risti-innimesi ja nende janno mis ilma otsata ei woinud muud kui risti rahwa werrega täidetud sada. Keis se illus Ma mis Apostl. tegg. 2. p. 9 s. nimmetakse ja kus pärrast Kristus se nimmi kulutari, ja Apostlide läbbi armospetusse healega täideri, ja risti koggodused koggoti, Mesopotamia ja Juida ja ja Kappadokia Pontusse ja Asia ma; Brigia, Pamwillia, Egiptusse, Libia ja teised rigid, said puhhas nende risuks ja sa-giks, ja nende ebba ussoga täidetud. Se püh-



pühha lin Jerusalem ja keif need teised lin-  
nad Juda maal said neist ka wäggise är-  
ramoetud, ja risti rahwas nende sees nago  
tappa lambad iikka tuhhat kaupa tappe-  
tud. Se olli kül üks halle asst, mis nutto  
wäart, et keif se Ma kus Jesusse ja temma  
Apostlide jallad ollid káinud sedda armisa  
rahho ja kallist hinge õnnistust kulumama,  
ja kus se Ewangeliummi walgus ni selgeste  
olli paistnud, selle uskmatta rahwa pärris  
õsaks, piddi sama, kes sedda omma ebba  
usfoga teotasid, ja kibbeda wihhaga Kris-  
tusse ja temma usfo rahwa wasto táide-  
tud, rõõwli auguks teggid. Elis piddid  
kül need waggad seál nendasanimori kae-  
bama ja nutma, kui ennemuiste need wag-  
ga Juda rahwa seast kaebasid kui Kal-  
dea-rahwas neid wangis piddas: Pabeli  
jõggede kaldas seál istusime meie, meie  
nuttime ko kui mõtlesime Sioni peäle. Sest  
seál küssisid need kes meid wangis pidda-  
sid

sid meie káest laulo sannad, ja kes meid  
árraraiskaside, need küssisid rõmo laulo:  
laulge meile üks laul Sionist. Laul. 137.  
Waat sepárrast hakkasid ka need teised  
risti-innimesed, kes õhto pole Saksa-Ma  
Keisri al ellasid, nou piddama, sedda Püh-  
ha-Maad uskmatta rahwa káest jálle ár-  
ra wóttma. Nemmad koggusid úhhe má-  
ramatta hulga sõarahwas kofko, ja nen-  
de peáliskud ollid Saksa-Ma Wúrstid  
ja kunningad. Se sündis tuhhat aastat  
párrast Kristusse sündimist. Seitse kord  
sadda tuhhat láksid siis úhhe hobiga siina  
hommiko-male. Agga mitto tuhhat sur-  
rid jo tee peál árra enne kui nemmad  
weel siina said; sest neil olli üks pitt ma-  
minna kül maad lábbi kül merre peál lae-  
wadega. Said nemmad siis siina, siis  
mitto tuhhat tappeti jálle waenlastest.  
Párrast mitto werre árrawallamist, láks  
se neile kül üksford forda sedda Jerusa-  
lemma



temma linna ja sedda Pühha-Ma, Turki  
rahwa kääst ärrawoitma ja ennestele seäl  
üht kunningriki üllesehitama; agga kah-  
heksakümme aasta pärrast sai se jälle  
Turki-rahwa kätte. Ja ehk pärrast käl on  
katsutud sedda jälle nende kääst ärrawõt-  
ta ja mitto sadda tuhhat sõa-meest jälle  
linna lakkitud, ommeti ep olle nemmad  
ennam woind woimust sada. Oh sedda  
risti innimeste werd, mis seäl ja selle Ma  
pärrast weel monni sadda aasta sees on  
wallatud! Gest need Saksa-Ma risti  
innimesed arwasid et se Jummalale pid-  
di üks suur tenistus ollema, kui nemmad  
sedda Maad uskmatta rahwa kääst saak-  
sid ärra wotta, ja sellepärrast saatsid nem-  
mad ikka üht sadda tuhhat teise järrele  
linna tapma. Gest ajast on se ka tännini  
uskmatta Mahumedi-rahwa kätte jäänud.  
Agga need ei olnud weel sellega rahbul;  
waid nemmad warrits sid ja ahnetse sid ik-  
ka

ka ennarn ja ennarn sada otsekui loukoer  
saki warritseb. Pitkuti ja laiuti aiasid  
nemmad omma sõa wäe hulga, ja nop-  
pisid selle Saksa-ma ja Kreka Keisri rigid  
iggal poel wähhemaks, senniks kui nem-  
mad selle Kreka-Keisri rigile hopis otsa  
teggid, ja temma üllema wallitsusse linna  
Konstantinopel, kust teile enne on ööldud,  
wäggise ärrawõtsid. Se sündis tuhhat  
nelli sadda ja kolm kuetkümmend aastat  
pärrast Kristusse sündimist, kui se Tur-  
ki rahwa üllem wallitseja kelle nimmi siis  
ka Mahumed olli, sedda noud piddas et  
ta tahtis selle tuggewa linnaümber piir-  
da ja sedda ärrawõtta. Sel aial wallit-  
ses seäl üks Keiser nimmega Konstantinus,  
nenda kui selle esimesse nimmi ka olli ol-  
nud, kes seäl keigeessite olli ellanud ja ris-  
ti koggodustele kirrikud ja kolid ehitand  
ja pagganatte woõra Jummalale tenis-  
tussed ärrakautand. Se Turki-rahwa

X 2 Mahu-



Mahumed olli isse seäl jures kui temma  
sõa-rahwas linna wasto leri üleslõid ja  
kihutas neid kõi ahwardamisse kõi too-  
tussega wahwaste wasto hakkada. Nelli  
kuetkummend päwad iäksid nemmad kow-  
waste selle linna peäle. Se Keiser ja tem-  
ma sõa rahwas seäl sees pannid kõi ka  
tuggewaste wasto, ja ni paljo kui nem-  
mad suutsid, püüdsid nemmad kõi keelda  
et waenlaste nou ei piddand korda min-  
nema; agga se aeg olli tulnud et Jummal  
tahtis otsa nende peäle tehha sepärrast  
juhtus ka keik nenda et Turki sõa mehed  
said wäggise müride wahhel wärrawatte  
sisse tungida ja sedda wisi linna ärrawõt-  
ta. Kolm päwa risusid ja tapsid nemmad  
seäl sees ilma otsata otse kui üks hulk hun-  
did lammaste lautas. Ei seäl antud armo  
ei würstidele ellik ülle mattele, ei nende  
naestele egga lastele, ei wanna egga noor-  
tele, keik piddid nende mööga terra tund-  
ma

ma ja se lābbi langema. Keisri pea, kes  
hulga wahhel olli jo mahha tallatud, rai-  
uti otsast ärra ja tanti teotusseks linna sees  
ümber. Keisri Braua ja temma tütrede tes-  
tati essite ja siis pinati neid hirmsal wi-  
sil surnuks. Ja sedda wisi tappeti seäl  
kõi ennam kui nellikummend tuhhat lin-  
na rahwast ärra. Se olli nüüd selle  
hea tuggewa linna ja rigi ots, mis kõi  
nutto wäart olli, kus need risti kōggo-  
dusjed ennemuiste keigesurema selgusse  
ja paistusse sees seisnud. Nende firrikud  
woeti ärra ja tehti selle uskmatta rahwa  
sea laudaks.

Seest aiaast hakkas se kurri waenlane  
diete omma pea ülestõstma ja nenda kui  
üks karro kelle su weel werrest tilgub, püü-  
dis temma ka selle Saksa-ma Keisrile  
otsa tehha, wöttis paljo maid temmast  
ärra ja tulli ka kōggone jo temma üllema  
wallit-



wallitsusse linna peäle sedda ärra wõtma.  
Kül olli hirm ja ahvastus ja kohluminne  
keige risti rahwale. Keif Saksa-ma  
kuningad ja wõrstid tullid ühhel meel  
kõlko temma wasto sõddima, ja temma  
ei saand woimust. Sest Jummal tae-  
was on ikka se keigesurem Wallitseja.  
Ta annab kül mitto kord neile kurjadele  
woimust kui ta neid ommaksed tahhab  
nuhhelda; agga temma panneb neile ka  
jälle õigel aial raia, nenda kui kirjutud  
on: siit sadik pead sa tulles ja ei mitte  
emale; ja seie panneb ta sulle raia, kui so-  
laened touswad. Job. 38, 11. Kartke siis  
Jummalat, ja auustage tedda ommas  
süddames kes kuningrigid jaggab ja  
wõttab, ja kelle kões se wallitsusse kep-  
on! Ürge lootke tühja lotusfega se peä-  
le et teie ollete risti rahwa suggust, waid  
piddage ennast ka ellamisse ja teggude  
polest nenda ülles, kui risti inimeste  
koh-

kohhus on. Ellage õigusse ja pihhitsus-  
se sees, ja nenda tenige Jummalat ja  
meie Jõsandat Jeesust Kristust; ja mõt-  
lege ikka nende sannade peäle mis Jee-  
sus ütleb: kui teie meest ei parranda,  
siis lähhate teie keif nenda hukka. Luf.  
13, 5.

Se on on nüüd kolmkümmend aastad  
teed sest aiast et selle Turki rahwa ja  
meie Sure Keisri Praua ja Saksa-ma  
Keisri wahhel se wiimne sõdda on olnud,  
ja nende wahhel jälle rahho on tehtud.  
Meie armolisse Keisri-Praua polest on  
se rahho kül ka truiste ja rikkumatta pe-  
tud. Agga nenda kui ühhel joma meh-  
hel, kes üks tüf aeg ennast ei sanud täis  
jua, himmo jälle peäle tulles kui ta wina  
ja õlle-watid näab ja siinna jure woib  
sada; nenda ärkas ka temma himmo  
werre järrel jälle ülles, kui ta kuulda sai  
X 4 et



et monned Pohla = Ma rahwa üllema  
 omma Kunninga wasto oüid mäsämist  
 hakkunud, ja et meie Keisri = Praua sed-  
 da jälle tahtis tallitseda ja Kunningast  
 omma allamatte wasto aidata. Wata  
 seäl Pohla = Ma riki sees on keigeenna-  
 miste munkade ehk paawsti usf; agga  
 ommeti ellawad seäl ka teise usso rah-  
 was, Krefa ja meie Lutterusse = usso rah-  
 was ja teised. Agga need said ikka teis-  
 test alwaks petud ja takkakiusatud.  
 Paawsti = ussolissed ei tahtnud neile en-  
 nam neid õigussid anda ja jätta, mis  
 neile jo ennemuiste ammust aiaf Kunnin-  
 gatte polest ollid finnitud.

Sest se Paawst, et ta küll ka risti us-  
 sust on; süski ep olle ta paljo parram  
 kui se walle prohwet Mahomed omma  
 hirmsa wiha ja takka kiisamisfe pär-  
 rast misga, temma neid teised risti kog-  
 godussed ikka on waewanud, neid ka  
 mera-

māramatta tapnud, ja nende wagga  
 werd öiete ilma süta ja ni rohkesti ärra-  
 walland et sest küll suurjäärw woifs kog-  
 gutud sada kui se keif ühhes kous olleks.  
 Meie armolisse Sure Keisri Praua eest-  
 kostmisfe ja abbi läbbi andis se Kunnin-  
 gas omma üllematte nou andjattega,  
 kui keif Pohla = Ma rahwa safsad selle  
 pärrast omma wiisi järrele ollid kofko  
 kutsutud ja ka kofko tulnud, sedda head  
 kasko et keif risti innimesfed, mis ussust  
 nemmad agga ial olleksid, teistega ühe  
 suggusid õigussid piddid sama, ja eh  
 neile ni hästi kui teistele piddi lubba ot-  
 lema omma kirrikude sees ilma keelmat-  
 ta omma wiiside järrele kofkotulla ja  
 Zummalat tenida; ja kes heast suggust  
 ja muido sedda agga wäart ollid, pid-  
 did ni hästi kui need paawsti = ussolissed  
 üllematte koftude sees, ka koftomoistia  
 ehk muud ausad ammetit sama. Agga  
 se



se olli selle Paawstile sureks mele hai-  
gussiks. Ta kihutas selleparrast omma  
usko rahwast seal Pohla-Ma sees om-  
ma Piiskoppide ja Munkade läbbi, et  
nemmad piddid Kunninga wasto tous-  
ma sedda kasko ja keik muud usko keige  
Pohla-Ma rigi seest ärrakautama. Meie  
suur Reisri-Praua piddas monned regi-  
mentid seal, kes piddid keelma et mäs-  
saminne ei touseks rahwa seas. Essimes-  
sel aastal seisid nemmad weel rahhul ja  
piddasid agga issekeskis sallaiad nouud  
omma Kunninga ja meie Reisri-Praua  
wasto. Kolm neist illemattest, kes kei-  
ge ennamiste ollid suud pruukinud, woeti  
finni ja widi wangi Wenne-male. Siis  
olli nago errilaste pessa sisse kassi pan-  
dud. Keik Paawsti ussolisfed hakkasid  
nauud sure kohhinaga laiale lendima ja  
neid pistma kes ei olnud nendega ühhest  
ussust. Mo mi tuhhat neist heitsid enmast  
ühte

ühte seltsi ja hakkasid issi ennese sissekon-  
na wasto mäsama risusid ommad lin-  
nad ja küllad, süütsid neid põllema, ja  
tapsid keik mis nemmad agga leidsid, kei-  
geennamiste neid kes Kreka ja Butterus-  
se ussust ollid. Gödda tousis, meie  
sõa-rahwas piddid wasto hakkama; ja  
nemmad olleksid kül pea woinud teistele  
otsa tehha, kui meie armolinne Reisri-  
Praua ep olleks neid innimesst armas-  
tanud ja pitka mele läbbi ja heaga püüd-  
nud sedda tuld jälle kustutada, mis se  
Paawst ja need munkad ollid süütnud  
põllema. Agga ta aias iikka laiemale,  
ja se Ma sai hirmsaste rikkutud ja need  
kes seal seesellased waeseks tehtud ja öie-  
te omma ennese rahwast pinatud ja mah-  
halõdud. Nemmad näggid kül, et nem-  
mad ommast jouust üksi ei woinud meie  
sõa-wäe wasto parina, ja woi must sa-  
da; ja separrast hakkasid nemmad Tur-  
ki



ti rahvast appi hūidma ja neid meie  
 Laela peäle saatma. Nemmad ollid na-  
 go üks sea karri, mis sure wilja wäljale  
 saab, kui neid ühhest kohaast ärra aeta-  
 se, lähewad nemmad jälle teise koha-  
 se, sõwad tallawad ja raiskawad. Meie  
 sõa-wäggi pillas neid kül laiale, ja teg-  
 gi mitmele otsa; agga nemmad kogu-  
 tid ennast jälle teises paigas kofko, ja  
 tullid seält jälle wälja risuna ja tapma,  
 sest se ma on lai ja suur, ja otse kui üks  
 tuloke mis mitmest kohaast wälja aiab,  
 kül waewalt on kustutada, nenda se siin  
 ka olli. Meie sõa wäggi ei woinud ennast  
 mitte igga kohaaste jaggada, waid pid-  
 di keigeennamiste selle üllema linna üm-  
 ber, kus kunningas sees ellas, jama, ja  
 ka meie omma Ma raiad hoidina, et  
 need waenlased siina ei saand minna ja  
 nenda sammoti tehha kui omma Ma sees.  
 Se Turki rahwa üllem wallitseja ja ül-  
 lem

lem õppetaja arwasid, et se neile nüüd  
 pididi üks õige hea aeg ollema, omma  
 wiha risti innimeste wasto ni hästi  
 Pohla-Ma kui meie Wenne-Ma sees  
 lahti lasta, ja ennast jälle nende werre-  
 ga täita. Nemmad teggid sellepärast  
 sedda rahho tühjaiks mis nemmad kolme-  
 kümne aasta eest meie Reisri-Prauaga  
 iggaroessiks aiaks ollid teinud, ja õige  
 tühja asja pärast hakkasid nemmad mei-  
 le ja Pohla-Ma kunningale sõdda kulu-  
 tama. Ei ükski meie üllematsest ei woinud  
 sedda ärra arwata, et meil selle wägge-  
 wa waenlasega, kellele meie ei ühtegi  
 pahha teinud, pididi sõddimist ollema.  
 Meie ep olnud mitte selle sure sõa wasto  
 walmistud, Pohla-Ma rahwa Kunnin-  
 gast ei woinud meie ka mitte jätta, ja  
 meie wägge seält ärrawõtta. Agga meie  
 Suur Reisri-Prau lotis Jummal ja  
 omma õigusse peäle, sest et Ta ep olnud



füüd Turki=rahwa wasto teinud, ja et  
Temmal üks hea nou olli olnud Jum=  
mala=auuks neid waesi risti innimesi  
Pohla=Ma rigi sees toetada ja aidata.  
Ea piddas siis ka kohhe omma sure tar=  
kusse järrel õiged targad nouud selle kib=  
beda wihhaga täidetud waenlase wasto  
panna. Reigeennamiste murretses Ea  
sedda, et se sõa tulloke ei piddant sama  
temma rigi raiade peäle põlleda waid  
agga Turki=male piddi se tulli aiama,  
et Temma omma ma sees rahho woiks  
olla.

Weel selsammal süggisel lastis ta  
omma sõa wägge omma peälikkudega  
omma tee=käimissed hakkada. Üks os=  
sa, mis se keigesurem olli, piddi Pohla=  
Ma läbbi minnema selle üllema Kenera=  
liga Würst Kallitsin. Teine wäggi läks  
Ukrainist läbbi, sedda Tartari=rahwa  
eest

eest hoidma, mis seäl liggidel ellas ja  
Turki wallitsusse al on; ja seält piddi se  
siis Turki=rahwa tuggewatte linnade  
wasto minnema. Kolmas ossa piddi  
Gibberi=maalt siina noudma, ja need  
wõtsid kohhe ühhe Turki liina merre  
äres ärra, Alsow niimi, ja pannid  
sedda maad ennese melewalla alla.  
Seält läks ta üks teine wäggi selle Ke=  
neral Tottlebenega Asia=male ühhe ma  
sisse, selle rahwas kül ka Turki=wallit=  
susse al olli, agga risti=usust, ja ken=  
nele se Turki rahwa ikke jo. tiig raskeks  
tahkis sada; sest se olli neile se keigekib=  
bedam assi, et nemmad igga aasta nen=  
da kui omma warrandussest nenda ka  
omma tütartest, mis keige illusama  
nõuga ollid, piddid kinnest maksma,  
neid widi siis üllema wallitseja kätte ja  
prugiti horaiks. Se wies ossa piddi  
laerwadega ülle merre minnema, ja mer=  
re



re poolt nende Saare-maad noudma  
kus ka wägga paljo risti innimesed el-  
lasid. Selle Turki rahwa sure Herra  
üllem wallitsusse lin Konstantinopel jäi  
diete keskele nago peaksid keik need sõa-  
wäed wimaks senna kokkotullema, kui  
Jummal sedda nenda tahhaks lasta sün-  
dida ja korda minna. Agga Turki rah-  
was walmistasid ennast ka keigest wäest  
ja lootsid omma rüütlitte ja jalla wäe  
hulgade peäle mis keige nende rigi nur-  
kadesst kogguti. Nemmad ahwardasid  
ja kiitlesid et nemmad neile sadda tuhhat  
sõa meest tahtsid sõtta wia ja nendega  
keik Pohla- ja Wenne- ma läbbi aiada  
keik põlletada ja ärrahawwitada ; nende  
keigeüllematte Wenne- würstide ja her-  
rade Prauad ja tütrede ahwardasid nem-  
mad jo omma male wangi wia ja igga-  
weste orjaks tehha. Agga süngi sai se  
sanna tõeks ; miks pärrast jooksewad

pag-

pagganad murdo kotto ja rahwas mõ-  
lewad tühja ; Jummal kes üllemel kōr-  
ges on naerab ja se keigewäggewam ir-  
witab neid.

Tunna mullo kerowade hakkas se Ke-  
neral Kallitsin, kes selle surema wäe ossa  
ülle olli, Pohla- Ma poolt Turki rah-  
wa raiade peäle astuma. Ta läkkitas  
suis omma kerged rüütlid eele, kes Turki  
rüütlittega küll mitto kord said tappleda  
ja neid ärraaiada. Selle surema wäega  
piddi ta pitkamiste kätima et need sured  
tükkid ja jalla wäggi ka järrele joudsid.  
Seäl sammas kohhe raiade peäl olli üks  
tuggew lin, Kotsin nimmi, sedda tahtis  
temma keigeessite ärra woita. Agga ta  
piddi essite ühhe sure laia jõe ülle minne-  
ma, mis hütakse Niester. Need waen-  
lased püüdsid sedda küll keigest wäest keel-  
da agga ei saand sedda tehha, ja temma  
läks keige omma sõa wäega ülle ja hak-



kas selle liina ümber pirama ja sedda  
omma suurte tüttidega keikipiddi wae-  
wama. Kui ta alles seal olli, ja meie  
wäggi pea olles wärrawatte siise sa-  
nud, joudsid nelle, kes liina sees ollid,  
sadda ja wiiskümmend tuhhat rüütliid ja  
jalla wäggi appi tulla. Se Keneral  
würst Kallitsin ei julgend siis mitte om-  
ma pisto ja wähhelisse wäega ni sure  
hulga wasto panna ja seista, waid läks  
jälle taggasi ülle jõe. Ja et nemmad  
siis käl ta ümber ollid kui messilassed,  
ommetegi jäi ta neist rahhul ja nemmad  
ei woinud sedda mitte keelda et ta ep ol-  
les jälle illusaste taggasi saanud. Tur-  
ki rahwas ollid siis weel omma essimes-  
se tullise wiha sees ja hooplisid ja surus-  
tellesid diete wägga omma rüütlittega  
meie rahwa leri kōhhal. Nemmad said  
kōggone nenda julgeks et nemmad en-  
nestele ka ühhe sure silda teggid, ülle  
jõe

jõe minna, ja sured troppid neist lāksid  
ikka seal eddasi ja taggasi. Se Kene-  
ral Kallitsin ei woinud sedda mitte keelda,  
ja sepārrast püdis ta sedda silda, mis  
nemmad ollid teinud, rikkuda. Ta las-  
kis sured fastid tehha ja püssi rohho- ja  
mu riistadega neid täita, ja kāsks neid  
teisest otsast jōkke wia, ja kui naad silla  
alla piddit sama, siis piddit nemmad  
neid süütma põllema, et sel wiisil se sild  
piddi ärra põlletud ja rikkutud sama.  
Se nou olli käl hästi petud, agga se  
ei lāinud nenda kōrda; sest need waen-  
lased ollid sedda enne jo kuulda sanud ja  
teggid sedda tühjaks ja need fastid hak-  
kasid enne põllema enne kui naad silla al-  
la said. Agga kus innimēste nou ei  
haffa, seal haffab Jummal nou, nen-  
da kui Turki rahwas käl pea omma en-  
nese sureks kahjuks sedda nāhha sai, ja  
mis teie siin peate saama kuulda. Turki  
rahwas



rahwas wöttis sest aiast weel suremat  
julguft ja tullid foggone ülle jõe keige  
omina sõa- wäe hulga dega. Veikuse  
kuul piddas se üllein Keneral teiste Ke-  
neralidega nou, kuida wiisi nemmad  
waenlaste uhkust piddit tallitsema, ja se  
nou woeti, monned regimentid taplus-  
sele seadma. Warsti said need waen-  
lasted sedda ka teada, ja tullid taplusse-  
le wälja ni sure hirmsa küssendamis-  
sega et taewas wasto költas ja nende  
rüütlitte-hulgad hakkasid jo puhte warra  
meie peäle jooksema. Essite olli se assi  
weel kahhe wahhel. Zigga kui se taplus  
suremaks sai, kais meie suurte tükkide  
ja püsside tuloke nenda kibbedaste ja  
wallusaste nende peäle, et nemmad pid-  
did tagganema. Üks teine hull püüdis  
teisest otsast jälle sisse tungida; agga  
meie leri seest lasti nende suurte tükkide-  
ga ni wägga wallusaste nende peäle, et  
nem-

nemmad hulgaliste mahhalangsid, ja  
monned Krenadiri regimentid jooksid  
püsside pigidega kess nende wahhele, et  
nemmad ennam ei woind seista, waid  
piddid ruttuste jalgo lastma ja meile  
woimust jatma. Siis nemmad pög-  
genesid jälle ühe jõe taggasi, ja kolm  
tuhhat surnud jäid neist taplusse paika  
mahha, ilma neid mis nemmad ennese-  
ga arrawisid. Se olli se essimenne suur  
taplus ja woimus, mis meie sõa-wäggi  
waenlaste peäle sai. Kui se essimenne  
woitleminne Turki rahwale ei läinud  
korda, piddasid nemmad uut nou, weel  
teist korda teisest otsast sedda taplust  
uendada ja omma õnne katsta. Nende  
üllem pealik satis jo omma keigeparraia  
sõa wäe, mis temma arwates need kei-  
gewallusamad mehed ollid, ja hirm-  
sad sured tükkid, ülle jõe taggasi minne-  
ma ja omma leri üleslõma. Neid olli  
wiis-



wiisteistkümmeend tuhhat meest; ja tem-  
ma issi tahtis teise hulgaga teisel päwal  
järele tulla. Agga waat, siin sirrutas  
Zummal omma wäggewa kae wälja  
meid aitma. Ühhel õsel teggi temma  
sedda omma wäega mis keik meie sõa-  
wäggi keik omma rammo, omma tükki-  
de- ja püssi lastmissega, ja mu nou lāb-  
bi ei woinud tehha; Sest Zummat las-  
kis ni raskestes wihma saddada ja ni kan-  
ge tule tulla, et se lābbi se jōggi wāgga  
kōrgekš toufis ja temma laened keiksug-  
gused palkid ja puud mis jōe kaldas ol-  
lid pantud, ni kangeste silla wasto aia-  
sid, et se hopis arrawidi. Se surem  
wāggi olli teine pol jōgge, ja ei woi-  
nud seina teistele appi tulla. Mi pea  
kui meie Keneral sedda asja ja õnne  
kuulda sai, lākkitas temma weel selsam-  
mal õsel wiis regimentid Turkide leri  
wasto, ja need tungisid wāggise keik leri,  
kui

kui need teised unnes ollid ja Zummalast  
meie kätte antud, ja pisisid seäl omma  
moõgadega ühheksa tuhhat meest lābbi,  
wōtsid keik nende leri arra, ja said sure-  
faki. Need teised pōggenesid arra, mon-  
ned pūidsid jōest lābbi uiuda ja uppusid  
arra, monned puggesid Ma alla kus  
naad aukud leidsid ja tappeti seäl arra,  
teised eksisid arra, jooksid seia ja sinna,  
nenda et need wiisteistkümmeend tuhhat  
hopis otsa said. Ja se lābbi tulli ni  
suur hirm selle teise wāe hulga peäle et  
nemmad ei wiibind ennam ühtegi, waid  
hakkasid ruttuste koio pole noudma.  
Nende hirm olli ni suur et nemmad sed-  
da tuggewat linna Kotsin mahhajātsid  
ja lulle kaela lulle pea seält arrajooksid,  
nago ollekš neil tulli tagga olnud. Sad-  
da ja kolm kümmeend sured tükkid ja  
maud sõa-riistad said nende wōitjatte  
sagiks. Kui meie sõa-rahwas jo linna  
sees



sees ollid, tulli weel üks suur wilja = kild  
Turki sõa meestele mona toma, ja se  
ass'i olli neile teadmatta, mis olli sündi-  
nud, ja se jäi siis meie sõa = wäe ossaks  
ja olli neile nago Jummalast lakkitud.  
Sest meie wäggi olli woõra ma sees, ja  
se moon olli kaugelt tua. Igga = mees  
wois siin Jummalat tõ tunda. Se ei ol-  
nud wähhem tõ kui se mis Jummal enne-  
muiste Israeli rahwale teggi kui Siria-  
rahwas Samaria linna kinni = panni.  
Sest siis laskis Jummal Siria sõawäg-  
ge kuulda wanfritte mürrinat ja hooste  
kabbinat ja sure wäe karrinat et nemmad  
põggenesid puhte ärra ja jättsid ommad  
telgid, ommad hobboised ja ommad ees-  
lid mahha leri, nenda kui se olli, ja põg-  
genesid omma hinge eest. 2 Kunnig 7. p.  
Loege ka 2 Kunning. 18. p.

Kui

Kui meie sõa = wäggi sel wiisil nähha  
sai, et Jummal isst meie pooltseisis,  
siis piddi kerge rüütli = wäggi neid waen-  
lasi ikka takka aiama, ja se jalla wäggi  
tulli järrele ja wõttis weel ühhe teise su-  
re linna, Jass'i nimmega ärra, ja nen-  
da sai üks würssti riik meie Keisri =  
Pruua wallitsusse alla, kus ennamiste  
risti rahwas ellasid. Turki rahwa mä-  
ramatta hulgad ollid nüüd kül piskuks  
sanud, sest nemmad jooksid hulgaliste  
kõio pole, heitsid ommad rided ja sõa  
riistad ennesest ärra, et nemmad sedda  
kergeminne woisid joosta, ja hakkasid  
tee peäl weel isstikeskis teine teisega tap-  
lema ja teine teist mahhalõma.

Sel waesel wiisil sai se uhke waenlane  
kes enne ni sure trotsimisse ja uhkussiga  
olli koddunt tulnud, jälle kõio aetud.  
Üks Oberstleutnant Wabritsi, kes olli  
eie



eele lakkitud et ta neid Turki rahwa  
troppid, mis weel seäl ümberkaudo ol-  
lid, piddi üllesotsima ja laiale pillama,  
juhtus koggematta ühhe sure Turki leri  
peäle, kus seitse tuhhat sees ollid, ja  
temmal ei olnud ennam kui kuusteist-  
kümme sadda meest, ennamiste kerged  
rüütlid. Temma olli siis käl kahhe wah-  
hel, kas ta piddi se sure hulga wasto  
hakkama woi taggasi minnema. Agga  
ta piddas ommei sedda noud et ta tah-  
tis, Jummal nimel nende wasto min-  
na, nenda kui ennemuiste Dawet Ko-  
liati wasto. Ja Jummal laskis sedda  
noud ka nenda hästikorda minna et ta kesi  
nende leri tungis ja nende omma tükkide-  
ga neid mahhalaskis et suur hull tappeti,  
monned woeti wangi, ja teised aeti laiale.  
Kui se teine wäggi järrele tulli wõtsid  
nemmad ühhe teise sure linna ärra ja  
laatsid ta ühhe wüsti-riki meie Keisri-  
Praua

Praua wallitsusse alla ja keif se rahwas  
seäl sees wandusid meie krons alla et  
naad tahtsid truid allamad olla. Siis  
jät üks ossa selle sõa wäe lüüsi sel tal-  
wel seina, se teine ja surem ossa läks  
Pohla male korderisse, kus nende moon  
walimis olli. Se teine wäggi selle teise  
Kenerali al teggi waenlastele ka suurt  
kahjo, ja need Kosakkid ajasid mitto  
tuhhat hobbofed, weitsed ja lambad Tar-  
tari rahwalt ärra, ja peastsid monni  
tuhhat innimest, mis need rõõwolid Poh-  
la-maalt wäggise ollid risunud, jälle  
nende käest ärra. Wata, sel wiisil läks  
se esimenne aasta meie sureks õnneks,  
agga teiste sureks kahjuks möda. Tur-  
ki rahwa üllem wallitseja püüdis jälle  
selle talwe sees üht suurt wägge kogu-  
da; agga temma piddi neile suurt kae  
rahha ja kahhemõrra palga maksima, sest  
ükski ei tahtnud ennam meie wäe wasto  
sõda



sõtta minna. Sel wiisil sai ta jälle suu-  
re wäe kofko nenda et keriwade kaks sad-  
da tuhhat meest sõa=riistadega walimis  
seisid. Agga olli se essimenne aasta tem-  
male kahjuks ja meile õnneks olnud; siis  
se teine meile weel palju suuremaks õn-  
neks sai. Andke siis Jummalale au ja  
litust, kes suri ja wäggerwaid asjo on  
teinud, meie sõa=wäe läbbi, ja pallu-  
ge nende eest kes meie eest ja heaks peawad  
taplema, et Jummal eddespidi nende läb-  
bi omma nou lasseks korda minna. Püh-  
hitsege wäggede Jehowat, ommas südda-  
mes, temma olgo teie kartus et tete  
tedda omma pattudega ei  
wihhasta.



Wag-

Waggade Jummalale laste  
mällestusfessanna se' uel  
aastal olgo se :

Agga ma tahhan neid päästa-  
da põrgo käest ja tahhan neid lun-  
nastada surmast. Kus on keik so  
kate, oh surm? Kus on so hukka-  
minne oh põrgo? Hosea 13, 14.  
Kristus on paljaks teinud wurs-  
ti rigid ja wallad, ja on neid aw-  
walikkult ette tonud, ja neist är-  
rawoitmisse rõmo teinud se risti  
läbbi. Koloss. 2, 15.

Se ma: ilm kardab, sallaja  
surma rohko sael olla, kus se  
ev



ex olle mitte karta. Agga se õige  
sallaia surma rohhi, mis hinge  
tappab, on se pat.

Oh Jesand ! lasse mind sedda  
keikis paikus karta, sest se on kei-  
kide inimeste sisse läbbi läinud,  
agga sa mo Unnisteggia olled se  
õige arst ja rohhi selle wasto. Oh!  
jå siis minno sisse ja anna mulle  
sedda õiget ja ellawat usko ikka  
rohke minne, sind ikka kindlamin-  
ne kinnipiddada. Mäia keik surma  
kartust mo seest ärra, sest sa mo  
ello-würst ellad minno sees, ja ol-  
led surma ja põrgo ärrawoitnud  
paliaks teinud ja kinnipannud.

Müüd